

Kragujevac, 27. mart 2014. godine

„KAKAV USTAV JE SRBIJI POTREBAN?“

Izveštaj sa javne rasprave

U prostorijama Skupštine Grada Kragujevca organizovana je javna rasprava povodom predstavljanja izveštaja politike (eng. Policy Brief) ["Položaj i uloga četvrte grane javne vlasti u sadašnjem i budućem ustavnom uređenju Republike Srbija"](#) autora Saše Gajina.

Cilj izveštaja politike „Neophodnost promene ustava Republike Srbije: položaj i značaj Narodne skupštine,“ koji je nastao u okviru projekta [„Iščekujući novi Ustav“](#), jeste da ukaže na ključne elemente koji se tiču zakonodavnog tela i njegove uloge u postupku nužne promene ustava: uloga u postupku ustavne revizije, promena u sastavu Narodne skupštine, promena njenih ustavnih i zakonskih nadležnosti i redefinisane političkog sistema u celini.

Na raspravi su pored autora rada, govorili: **Robert Sepi**, zamenik zaštitnika građana Republike Srbije, **Dejan Milić**, načelnik Službe za rešavanje sukoba interesa Agencije za borbu protiv korupcije kao i **Milica Vuletić**, zaštitnica građana Kragujevca. Moderatorica rasprave bila je **Maja Mičić**, direktorka Inicijative mladih za ljudska prava.

Otvarajući raspravu, **Maja Mičić** je rekla kako se novi Ustav iščekuje još od 2006. godine i kako je veoma dobro detaljno, celinu kroz celinu, proći kroz različite probleme i propuste poslednjeg Ustava. Potrebno je da ljudi koji rade u institucijama, nevladinom sektoru, kao i akademska zajednica, pozabave time kako bi Ustav trebalo da izgleda.

Na samom početku svog izlaganja, profesor **Saša Gajin** podsetio je na uslove pod kojima je donesen Ustav iz 2006, bez ikakve rasprave u koju bi javnost mogla da se uključi u definisanje određenih pitanja. Imajući to u vidu, skrenuo je pažnju na važnost postojanja debate i javnih događaja koje organizuju Evropski pokret u Srbiji i druge organizacije, a koje pomažu da se o različitim temama raspravlja sa svim relevantnim akterima i širom javnosti.

Govoreći o tretmanu četvrte grane javne vlasti, Gajin je rekao da postoji sumnja u pogledu samog pojma. Obično se pod četvrtom granom misli na niz nezavisnih organa koji su konstituisani na osnovu posebnih propisa: zaštitnik građana, poverenik, zaštitnik građana na nivou lokalnih samouprava. Ustav kao takav ne prepoznaje četvrtu granu javne vlasti u tradicionalnoj podeli na 3 grane javne vlasti: sudsku, zakonodavnu i izvršnu. **"To je problem ne samo pravno teorijskog već i praktičnog stanovišta koji se vezuje za njihovu buduću pravnu egzistenciju.**

Ustav prepoznaje samo zaštitnika građana i Visoki savet sudstva dok ostali, ne mogu da se uklope u tradicionalnu podelu vlasti što uzrokuje postavljanje pitanja pravne utemeljenosti."

Potrebno je naći jedinstven odgovor koji bi ovu situaciju ispravio, a koji bi se razlikovao od sadašnjeg rešenja. Jedini validni odgovor koji bi ustavotvorac mogao da pruži, jeste da se prizna postojanje četvrte grane javne vlasti. Taj novi sistem bi zahtevao definisanje posebnih ustavnih pravila koja bi se vezivala za njihovu pravnu egzistenciju i za odnos tih organa prema onima koji pripadaju tradicionalnim granama javne vlasti. Ta mreža odnosa koji bi nastali moraće dodatno da se učvrsti, pre svega time što će jasno biti ustanovljeno kakav je njihov odnos, imajući u vidu to da mi i danas imamo niz organa javnih vlasti koji su konstituisani, ali i dalje ne znamo kakav bi trebao da bude odnos između tih organa i tradicionalnih organa, što i jeste osnovni problem.

Robert Sepi je govorio o posebnim pitanjima kojima se ustavotvorac mora baviti pri pisanju teksta novog Ustava. On treba da pazi da novi tekst zaista predstavlja unapređenje a ne unazađenje položaja nezavisnih institucija, poput Zaštitnika građana „koji je nastao kao pravna posledica uslozňavanja i umnožavanja državnih poslova, sve veće otuđenosti aparata javne vlasti od građana, potrebe da se taj njihov rad unapredi, da se dosegnu standardi zaštite građanskih prava i da se obezbedi odgovarajuća korektura rada javnih vlasti“, objasnio je Sepi.

On je dodao da je potrebno da se posebna pažnja obrati na samu prirodu Ustava u pogledu jezika kojim se piše, stila i strukture, kao i da bi valjalo uraditi komparativnu analizu kako bi se osigurali da je Ustav zaista dobro rešenje.

Govoreći o specifičnom položaju određenih nezavisnih institucija koje su definisane odredbama uređenja vlasti ali nisu prepoznate u samom Ustavu, istakao je da ipak možemo da prepoznamo tragove četvrte grane vlasti. Poredeći rad poverenika za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, koji u radu primenjuje odredbe zakona o opštem upravnom postupku ombudsman nema tu vrstu ograničenja. U svakom slučaju, po njegovom mišljenju se treba truditi da se neke univerzalne odredbe nađu u Ustavu, da bi se dalo snage nezavisnim institucijama koje kvalitetno rade.

Dejan Milić, načelnik Službe za rešavanje sukoba interesa Agencije za borbu protiv korupcije, bio je nešto drugačijeg stava. On je rekao kako, iako u Ustavu iz 2006. ne postoji eksplicitno izjašnjenje o četvrtoj grani javne vlasti, ona jeste suštinski priznata i kako je potreba izričitog uvođenja ove kategorije u Ustav više teorijska teza namenjena akademskoj raspravi. *"Pravo pitanje je više nego doneti novi ustav, kako poštovati ono što imamo"*, rekao je Milić.

Naveo je tri pitanja koja je potrebno imati u vidu po njegovom mišljenju. Prvo, postoji li ustavni osnov za promenu postojećeg stanja. *"Čak i u ovom Ustavu iz 2006. godine, koji sam vrvi od nedoslednosti, data je mogućnost za postojanje nezavisnih organa koji su tu da vrše kontrolu ostalih grana javnih vlasti. Drugo je pitanje kontrola koju svaki od ovih organa vrši i koliko smo u stanju da imamo efekte u radu i obavljamo svoje obaveze. Tek je treće pitanje ko će kontrolu vršiti. Potrebno je napraviti ustavni milje, videti mogućnosti za delanje pa onda, ukoliko je potrebno da se cementira njihov položaj, da se uvedu u sam ustav."*

Milica Vuletić, zaštitnica građana Kragujevca istakla je da je bitno uneti u Ustav određene odredbe da bi četvrta grana javne vlasti imala svoje mesto i mehanizam izvršnosti kako bi se zaštita prava i unapređenje položaja građana

zaista ostvarili. Često se moć zaštitnika građana svede na puko obaveštavanje građana putem medija o primerima povređenih prava i na tome se slučaj završi. *"Mi nemamo mehanizam da zaštitimo prava građana."* Potrebno je četvrtoj grani javne vlasti dati ovlašćenja koje će naterati ostale da ih da poštuju. Slučajevi koji su do sada dovedeni do kraja, odnosno razrešenja, se obično zasnivaju na autoritetu pojedinca. Takođe je problematično to što se vanredni izveštaji zaštitnika građana dostavljaju odbornicima u skupštini kako bi se naknadno raspravljalo o njima, gde nije jasno na kom se pravu bazira.

Istraživački forum Evropskog pokreta u Srbiji je [inicijativu o promeni](#) Ustava Republike Srbije pokrenuo 2012. godine, na šestogodišnjicu od njegovog donošenja, sa ciljem da kroz konkretne predloge javne praktične politike podstakne intenzivnu javnu raspravu o razlozima za promenu važećeg Ustava i optimalnoj demokratskoj proceduri koja bi dovela do usvajanja novog ustavnog dokumenta i obezbedila njegov najveći mogući legitimitet.

Istraživački forum predstavlja programsko telo Evropskog pokreta u Srbiji u okviru koga se sprovode sveobuhvatna i dubinska istraživanja i analize aktuelne situacije u procesu reformi, odnosno pišu i predstavljaju alternativni predlozi za javnu praktičnu politiku za efikasniju i efektivniju reformu u oblastima relevantnim za proces evropske integracije Srbije. Projekat „Iščekujući novi Ustav“ Evropski pokret u Srbiji sprovodi uz podršku **ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji**. Rad Istraživačkog foruma Evropskog pokreta u Srbiji je podržan od strane „Think Tank Fund“ programa **Fondacija za otvoreno društvo**.